

Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije

Čović, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:479918>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

KATARINA ČOVIĆ

**OTMICA SEKSUALNOSTI: SKULPTURALNI
PRIKAZ TRŽIŠTA PORNOGRAFIJE**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

izv. prof. dr. art. Tihomir Matijević

SUMENTOR:

dr. art. Margareta Lekić, umj. sur.

Osijek, 2021.

SAŽETAK

Završni rad, *Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije*, je napravljen s ciljem da se potakne razgovor o lošim praksama pornografske industrije. Koristeći kombiniranu tehniku, stiropol i gips, rad je definiran kao puna plastika udubljeno-ispupčene mase. Obradena je tema tržišta pornografije i veze pornografije i seksizma. Navedeni su koraci izrade skulpture i objašnjena je motivacija iza nastanka rada, te opisani simboli vezani uz rad.

Ključne riječi: seksualnost, pornografija, seksizam, skulptura

ABSTRACT

The final paper, *The Abduction of Sexuality: A Sculptural Representation of the Pornography Market*, was made with the aim of encouraging discussion about the bad practices of the pornography industry. Using a combined technique, styrofoam and gypsum, the work was defined as full plastic of concave-convex mass. The topic of the pornography market and the connection between pornography and sexism is addressed. The steps of making the sculpture are listed and the motivation behind the creation of the work is explained, as well as the symbols related to the work.

Keywords: sexuality, pornography, sexism, sculpture

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Katarina Čović potvrđujem da je moj završni rad pod naslovom „Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije“ te mentorstvom Tihomira Matijevića rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da ni jedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PORNOGRAFIJA.....	2
2.1. TRŽIŠTE PORNOGRAFIJE.....	2
2.2. PORNOGRAFIJA I SEKSIZAM.....	3
3. PRIMJERI UMJETNIČKIH DJELA.....	4
3.1. ALLEN JONES	4
3.2. SARAH LUCAS.....	5
4. ANALIZA I IZRADA ZAVRŠNOG RADA.....	7
5. ZAKLJUČAK.....	10
6. LITERATURA.....	11
7. MREŽNI IZVORI.....	12
8. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA.....	13

1. UVOD

Likovni dio završnog rada, *Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije*, je skulptura koja prikazuje osobu ženskog spola na koljenima u puzajućem pokretu. Autorica kompozicijom, bojama i simbolima želi potaknuti razgovor o pornografskoj industriji, o donosu online konzumacija seksualno eksplicitnih sadržaja i problemima zanimanja *porno zvijezda*. U pisanom dijelu definirana je pornografija, opisano tržište pornografije, objašnjena veza između pornografije i seksizma i navedeni su primjeri umjetnika koji se bave tematikom seksualnosti. Te, na kraju pisanog dijela, opisano je tehničko iskustvo izrade likovnog dijela završnog rada i motivacija iza samog rada.

2. PORNOGRAFIJA

Prema rječniku Merriam Webster pornografija se definira kao: „1) prikaz erotskog ponašanja (pisanog ili slikovitog) koji ima za cilj seksualno uzbuđenje, 2) materijal (knjige ili fotografije) koji prikazuje erotsko ponašanje, s ciljem izazivanja seksualnog uzbuđenja, 3) senzacijski prikaz radnji na način da bi se proizvela brza i intenzivna emotivna reakcija.“ (Merriam-Webster, 2021) Srpski teoretičar Miško Šuvaković piše da je: „Pornografija specifični žanr prikazivanja koji se zasniva na direktnom i doslovnom vizualnom, verbalnom ili audiovizualom prikazivanju realiziranog ili simuliranog seksualnog čina, najčešće prikazivanju genitalija u trenutku seksualne radnje.“ (Šuvaković, 2005)

2.1. TRŽIŠTE PORNOGRAFIJE

Hrvatska enciklopedija navodi kako je svaka nova tehnologija (tisak, fotografija, film, video, digitalna tehnologija, internet) vrlo brzo našla primjenu u pornografskoj industriji. Masovna proizvodnja pornografije koja započinje eksplicitnim tiskovinama sredinom 17. stoljeća, a osobit zamah dobiva u 19. stoljeću zahvaljujući izumu fotografije i, nešto poslije, filma, vezana je uz industrijsku revoluciju i širenje srednje klase. Suvremena pornografska ponuda uključuje mnogobrojne žanrove, koji se razlikuju prema vrsti seksualne aktivnosti i/ili obilježjima protagonista. (Hrvatska enciklopedija, 2021) Pornhub je najpoznatija online stranica pornografskog video sadržaja koja zarađuje preko reklama i mjesečnih pretplata. U 2016. godini je osnovan OnlyFans koji se razlikovao od Pornhuba, xHamstera, xTubea i dr., jer je gledatelj mogao direktno platiti autoru za videe ili fotografije eksplicitnih sadržaja. Dipsea, Quinn su primjeri online pornografskih stranica koje su na zvučnoj bazi. Danas je internet glavno tržište pornografije, čija su obilježja nezamisliva dostupnost i anonimnost.

2.2. PORNOGRAFIJA I SEKSIZAM

U empirijskom testiranju uvriježenih predodžbi o konzumentima seksualno eksplicitnih sadržaja pod nazivom *Rizici pornografije?* suradnja se dogodila između Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Northridgu, Los Angeles, SAD. Jedna od teza koju su htjeli provjeriti je bila povezanost kontinuirane uporabe seksualno eksplicitnih sadržaja i seksizma. Navode kako teza o povezanosti uporabe pornografije i seksističkih vrijednosti i stavova, nerijetko interpretira kao uzročno-posljedična što se povezuje uz neofeminističku teoriju. Najčešća interpretacija je da pornografija popularizira seksističke vrijednosti, kao što su seksualna objektivizacija, dvostruki standard i hiperseksualizacija žene. U daljnjoj elaboraciji postavljene teze sugeriraju da seksualno eksplicitni sadržaji potiču agresiju na dva načina, neizravno i izravno. Definiraju neizravan utjecaj kao onaj koji se odvija kroz formiranje seksističkih uvjerenja – npr., ideja da je ženino početno odbijanje seksualnog kontakta samo erotizirani ritual – što povećava vjerojatnost seksualne agresije. S druge strane, pornografija koja kombinira erotiku i nasilje djeluje i izravno desenzibilizira konzumente na traumu traumatiziranih žena. Nadalje, smatraju da prema hipotezi o seksualnoj agresivnosti, korisnici seksualno eksplicitnih sadržaja morali iskazati: izraženije prihvaćanje muške seksualne agresivnosti i veću sklonost nekonsenzualnim seksualnim kontaktima. Nakon ispitivanja i uspoređivanja podataka s tri odvojena istraživanja dolaze do zaključka da kada je riječ o seksističkim stavovima, njihovi nalazi ne govore u prilog feminističkoj teoriji. U usporedbi s općom populacijom, muškarci iz njihova uzorka su manje skloni spolno tradicionalizmu, što je vjerojatno posljedica njihove izraženije permisivnosti. Prema nekim feminističkim teoretičarkama, oni navode Dworkin i MacKinnon, konzumacija pornografije za posljedice ima seksualnu objektivizaciju i dehumanizaciju žena, što olakšava i/ili potiče seksualno nasilje. Smatraju da je tu riječ o procesu usvajanja specifičnih stavova i vrijednosti, kumulativni bi se efekt uporabe seksualno eksplicitnih sadržaja morao odražavati u snažnijem prihvaćanju seksističkih vrijednosti, no rezultati njihovih analiza to ne potvrđuju. Navode kako dužina uporabe seksualno eksplicitnih sadržaja nije povezana niti s hipermaskulinom ideologijom ni sa sklonošću seksualne objektivizacije žena. Drugim riječima, vrijeme provedeno u svijetu pornografske fantazije ne utječe na stavove o ženama i muško-ženskim odnosima. (Štulhofer, Matković, Mrakovčić, 2003.)

3. PRIMJERI UMJETNIČKIH DJELA

Povijest pornografije u umjetnosti je vidljiva od antičke umjetnosti do danas. Tijekom vremena mnogi umjetnici su se bavili temom seksualnosti i pornografije: „Pornografija za slikare i kipare 19. i 20. stoljeća bila je oblik privatnog izražavanja ili prikazivanja stvarnih ili fantazmatskih objekata želje unutar građanskog društva u kojemu su postojale čvrste granice javnog i privatnog, erotskog i pornografskog, odnosno, umjetničkog i pornografskog.“(Šuvaković, 2005) U suvremenoj umjetnosti se gube granice te zbog otvorenijih masivnomedijskih mogućnosti dolazi do istraživanja širokog pojma seksualnosti u umjetničkim radovima. Tu temu istražuju i britanski umjetnici Allen Jones i Sarah Lucas.

3.1. ALLEN JONES

Vješalica, Stol i Stolica su tri skulpture britanskog umjetnika Allena Jonesa (slika 1) koje prikazuju hiperseksualizirane žene odjevene u fetišiziranu odjeću koje svojim pozama sugeriraju da su namještaj. Britanska galerija Tate navodi da su skulpture izazvala mnogo kontroverze kada su prvi put izložene, a ni danas nisu izgubila moć da potaknu žestoke raspravu. Jones je rekao za svoje skulpture kako one ne reprezentiraju ženu nego ono kroz što je žene prolaze, žene se subjekt, a sama skulptura je objekt. Nadalje, tvrdi da kada su promatrači suočeni s nečim apstraktnim povjeravaju se u mišljenje stručnjaka, ali kada suočeni s nečim erotičnim svi postaju stručnjaci. Smatrao je da umjetnost treba biti dostupna svakome barem na nekoj razini i smatra da je umjetnost erotskog sadržaja jedna od razina koja je dostupna svima. (Tate, 2021) Četrdeset četiri godine nakon prvog izlaganja, skulptura još uvijek izaziva reakcije; britanska kustosica Stacy Boldrick piše kako joj se skulptura nije svidjela, smatra kako ta skulptura definitivno nije umjetnost za nju. Sažaljeva se nad skulpturom jer lik idelizirane,

hiperseksualizirane žene stoji u vrlo neugodnoj i nemogućoj pozi koja insinuira da na njoj treba sjediti muškarac. (Boldrick, Morgan, Woodward, 2014)

Slika 1: Allen Jones *Vješalica, Stol i Stolica*, 1969.

3.2. SARAH LUCAS

Iznad principa užitka britanske umjetnice Sarah Lucas (slika 2) je umjetnička instalacija koja se sastoji od razne rasvjete, bijelog kartonskog lijesa, šipke za odjeću, aluminijske kante i crvenog madraca. Duga fluorescentna žarulja gurnuta kroz rupu na madracu i dvije velike žarulje koje vise na fluorescentnoj žarulji predstavljaju muške genitalije. Žičana vješalica na kojoj vise dvije žarulje predstavljaju grudi žene. Aluminijska kanta, koja je okrenuta na bok i ima u sebi crvenu žarulju, predstavlja ženske genitalije. Kartonski lijес, djelomično otvoren upućuje na smrt. Madrac vodoravne površine se tumači kao krajolik želja, a šipka za odjeću najavljuje maskenbal kroz koji se obično pokazuje erotika i seksualnost. Humor u ovom radu je nešto što je naglašeno, ali rad ima i mračniju stranu koju vidimo u obliku kartonskog lijesa. Umjetnica koristi razne kućanske predmete kako bi proizvela duhovitu metaforu o spolnoj aktivnosti. Naslov rada se odnosi na tekst psihoanalitičara Sigmunda Freuda koji je smatrao da se nagon za životom slaže s jednakim i suprotnim nagonom za smrću, tako da je zadovoljstvo u direktnoj vezi s uništenjem. (Manchester, 2021)

Slika 2: Sarah Lucas *Iznad principa užitka*, 2000.

Drugi rad Sarah Lucas pod naziv *Pauline Bunny* iz 1997. godine (slika 3) je napravljen s ciljem da preispituje rodne stereotipe. Ovaj rad je u svome izvornome obliku bio dio instalacije koja se sastojala od osam sličnih radova raspoređenih na i oko biljarskog stola. Instalacijom je umjetnica na svoj način interpretirala *Zečice*, konobarice u Playboy klubovima. Neke od karakteristika tih konobarica su bile savršen izgled, najlonske čarape i uši zečica. Umjetničina verzija je lišena svega savršenog i glamuroznog, viseći udovi sugeriraju potpuno nemoćnu ženstvenost. (Tate, 2021)

Slika 3: Sarah Lucas *Pauline Bunny*, 1997.

4. ANALIZA I IZRADA ZAVRŠNOG RADA

Završnim radom *Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije* želim potaknuti razgovor o pornografskoj industriji i problemu kojeg donosi online konzumacija seksualno eksplicitnih sadržaja. Inspiraciju za rad sam dobila kada sam pogledala video bivše *porno zvijezde* u kojem objašnjava kako i kada je počela raditi u pornografskoj industriji. Kao mala je bila seksualno zlostavljana, kad je napunila 14 godina na MySpace-u je upoznala muškarca koji će ju prodavati za seks do 18. godine, te nakon toga odlazi u pornografsku industriju. Nije imala kontrolu nad svojim životom niti tijelom, vrijednost samoj sebi je pridavala na količini pregleda i zaradi. Nakon dugo loših godina uspjela se izboriti za sebe i zna da njena priča nije originalna jer je upoznala puno drugih djevojaka koje su prošle kroz slične situacije. Uspjela je otići na program pomoći za žrtve trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja i sretna je što će njena odluka pomoći drugim žrtvama da također pronađu izlaz.

Za motiv svoje skulpture sam odabrala osobu ženskog spola koja puže prema nepoznatom. Trbuh i glava su prikazani kao kosti, odnosno kao lubanja i kralježnica, te tako predstavljaju agresiju u seksualno eksplicitnim sadržajima. Crvena boksačka rukavica na lijevoj ruci je simbol borbe kroz koju osoba mora proći kako bi se oslobodila pornografske industrije. Iako, prema istraživanjima, ne postoji veza između seksizma, seksualne agresije i pornografije, smatram da popularizacijom agresivnih seksualno eksplicitnih videa na pornografskim stranicama korisnici direktno utječu na život i psihološko stanje porno glumica. Igrati scenarij u kojem si samo objekt zasigurno utječe na fizičko i mentalno zdravlje. Glumice koje rade za pornografske studije u SAD-u imaju obavezna testiranja na spolno prenosive bolesti, ali na internetu ima puno amaterskih videa za koje se ne zna jesu li nastali u sigurnim uvjetima. Definirani mnogobrojnim pregledima anonimnih konzumenata agresivno seksualno eksplicitni video sadržaji potiču glumice da prihvaćaju puno uloga u kojima su objektivizirane jer ako žele uspjeti u industriji moraju dati publici ono što želi.

Likovni dio završnog rada, skulptura, je puna plastika udubljeno-ispupčene mase koja je nastala kombiniranom tehnikom u četiri faze. U prvoj fazi sam izradila skicu od gline kojoj sam odredila proporcije i pozu buduće velike skulpture (slika 3, slika 4).

Slika 4: skica od gline

Slika 5: skica od gline

U drugoj fazi skalpelom režem stiropol u dijelove tijela, te ih kasnije spajam u cjelinu (slika 5, slika 6).

Slika 6: oblikovanje boksačke rukavice

Slika 7: oblikovanje čizme

Nakon što sam spojila i osigurala stiropol u cjelinu, pokrila sam cijelu površinu slojem gipsa (slika 7), kojeg sam, nakon što se očvrstio, ugladila turpijama i papirom za brušenje (slika 8). Posljednja faza je bila bojanje skulpture akrilnim bojama. (slika 9, slika 10)

Slika 8: gips nanesen na stiropol

Slika 9: ugađen gips

Slika 10: obojana skulptura

Slika 11: obojana skulptura

5. ZAKLJUČAK

Završnim radom, *Otmica seksualnosti: skulpturalni prikaz tržišta pornografije*, definirani su pornografija i tržište pornografije. Zaključeno je, prema proučenim istraživanjima, kako agresivni, seksualno eksplicitni sadržaji ne utječu na stavove gledatelja, ali gledateljev odabir takvih sadržaja utječe na osobe koje glume u tim filmovima. U pisanom dijelu rada je opisan postupak izrade skulpture i objašnjena je motivacija iza nastanka rada, te opisani simboli vezani uz rad. Likovni dio rada prikazuje osobu ženskog spola koja puže. Koristeći kombiniranu tehniku, stiropol i gips, skulptura je definirana kao puna plastika udubljeno-ispupčene mase. Inspirirana pričom bivše porno glumice autorica želi prikazati probleme pornografske industrije. Prikazi ogoljene lubanje i kralježnice, boksačke rukavice, komičan izraz lica i ružičasto donje rublje privlači pozornost promatrača i upućuju na daljnji razgovor o prikazanom što je bio cilj rada.

6. LITERATURA

1. Štulhofer, A., Matković, T., Mrakovčić, M. (2003.), izvorni znanstveni članak Rizici pornografije? Empirijsko testiranje uvriježenih predodžbi o konzumentima seksualno eksplicitnih sadržaja, Revija za sociologiju, Vol. 34 No. 1-2
2. Šuvaković, M., (2005.), Pojmovnik suvremene umjetnosti, Zagreb, Horetzky

7. MREŽNI IZVORI

1. Meriam-Webster: pornography
URL: [//www.merriam-webster.com/dictionary/pornography](http://www.merriam-webster.com/dictionary/pornography) (9. rujna 2021.)
2. Hrvatska enciklopedija: pornografija
URL: [//www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49545](http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49545) (1. rujna 2021.)
3. Tate: Allen Jones *Chair* (1969.)
URL: [//www.tate.org.uk/art/artworks/jones-chair-t03244](http://www.tate.org.uk/art/artworks/jones-chair-t03244) (4. rujna 2021.)
4. Boldrick, S., Morgan, L., Woodward, G., Allen Jones's 'Chair', 2014.
URL: [//www.royalacademy.org.uk/article/three-views-on-allen-joness-chair](http://www.royalacademy.org.uk/article/three-views-on-allen-joness-chair) (4. rujna 2021.)
5. Manchester, E., Tate: Sarah Lucas *Beyond the Pleasure Principle* (2000.)
URL: [//www.tate.org.uk/art/artworks/lucas-beyond-the-pleasure-principle-freud-t07820](http://www.tate.org.uk/art/artworks/lucas-beyond-the-pleasure-principle-freud-t07820) (10. rujna 2021.)
6. YouTube: Alia's Story
URL: [//www.youtube.com/watch?v=XaRfimlPD2Y](http://www.youtube.com/watch?v=XaRfimlPD2Y) (11. rujna 2021.)

8. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA

Slika 1: : Allen Jones Vješalica, Stol i Stolica, 1969.

URL: [//www.christies.com/en/lot/lot-5652400](http://www.christies.com/en/lot/lot-5652400) (12. rujna.2020.)

Slika 2: Sarah Lucas Iznad principa užitka, 2000.

URL: [//www.tate.org.uk/art/images/work/T/T07/T07820_10.jpg](http://www.tate.org.uk/art/images/work/T/T07/T07820_10.jpg) (12. rujna.2020.)

Slika 3: Sarah Lucas Pauline Bunny, 1997.

URL: [//www.tate.org.uk/art/images/work/T/T07/T07437_10.jpg](http://www.tate.org.uk/art/images/work/T/T07/T07437_10.jpg) (12. rujna.2020.)

Slika 4: skica od gline, autorska fotografija

Slika 5: skica od gline, autorska fotografija

Slika 6: oblikovanje boksačke rukavice, autor fotografije Zvonimir Florijančić

Slika 7: oblikovanje čizme, autor fotografije Zvonimir Florijančić

Slika 8: gips nanesen na stiropol, autorska fotografija

Slika 9: ugladen gips, autorska fotografija

Slika 10: obojana skulptura, autorska fotografija

Slika 11: obojana skulptura, autorska fotografija